

Väster om Kjulaåsen

**Fastigheterna Kjula-Blacksta 1:1, Kjula Blacksta 1:2 m fl, Eskilstuna, Kjula &
Stenkvista socknar, Eskilstuna kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk utredning, etapp 1.**

Patrik Gustafsson Gillbrand

Väster om Kjulaåsen

**Fastigheterna Kjula-Blacksta 1:1, Kjula Blacksta 1:2 m fl, Eskilstuna, Kjula &
Stenkvista socknar, Eskilstuna kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk utredning, etapp 1.**

Patrik Gustafsson Gillbrand

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har mellan den 9 och 22 mars år 2022 genomfört en arkeologisk utredning inom ett cirka 211 hektar stort område väster om Kjulaåsen, Eskilstuna kommun i Södermanlands län. Anledningen var att Vattenfall Eldistribution AB planerar att bygga ut elnätet i Eskilstuna kommun och därför behöver länsstyrelsen veta om fornlämningar kommer att påverkas av det framtida arbetet.

Inom utredningsområdet påträffades ett 50-tal olika typer av lämningar, till exempel gravar och en boplatz från järnålder, gamla vägar, dammar, fångstgrop, kvarnar, murar, kolbottnar och husgrunder från både förhistorisk och historisk tid framkom. Vi kunde också peka ut flera så kallade boplatzlägen som kan innehålla lämningar som inte är synliga ovan mark. För att ta reda på det måste de utredningsgrävas i ett senare skede.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliussgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Patrik Gustafsson Gillbrand
Omslagsfoto: Runstenen U692 på Oknö i Mälaren.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2022

Innehåll

Sammanfattning 2

Utgångspunkt 5

Bakgrund

Syfte & metod 5

Syfte

Metod

Resultat 5

Resultattabell

Fornlämningar

Möjliga fornlämningar

Övriga kulturhistoriska lämningar

Ingen antikvarisk bedömning

Naturmiljö 17

Kulturmiljö 17

Utvärdering 18

Referenser 18

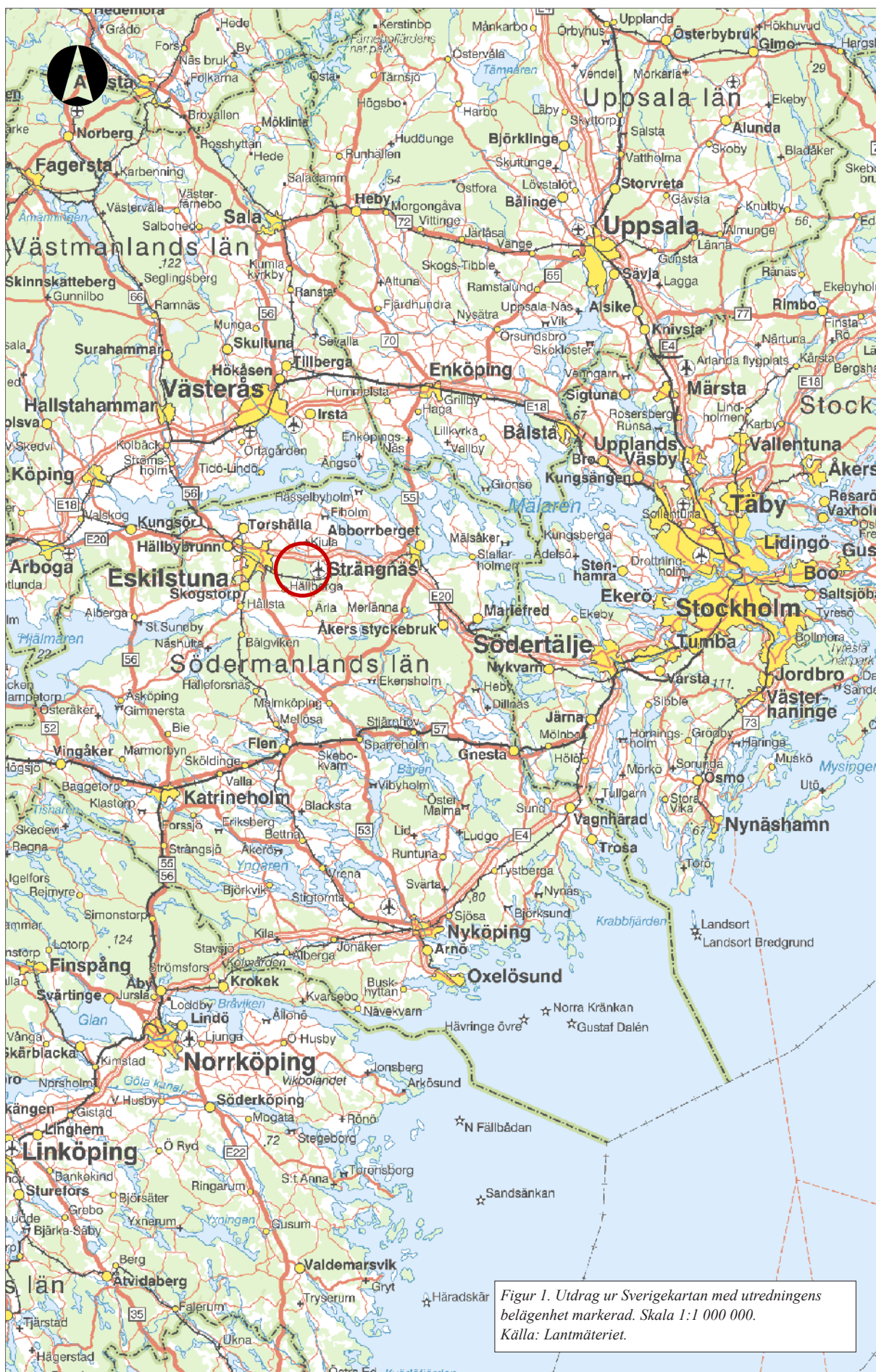
Arkiv

Administrativa uppgifter 20

Bilagor 21

1. Objektsbeskrivningar

2. Fotodokumentation

Figur 1. Utdrag ur Sverigekartan med utredningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
Källa: Lantmäteriet.

Utgångspunkt

Sörmlands Arkeologi AB har under perioden 2021-03-09–2021-03-22 genomfört en arkeologisk utredning etapp 1 inom fastigheterna Kjula-Blacksta 1:1, Kjula-Blacksta 1:2 med flera, Eskilstuna kommun, Södermanlands län (figur 1-2).

Vattenfall Eldistribution AB planerar för att bygga ut regionnätet i Eskilstuna kommun genom att ansluta en ny station vid Eskilstuna Logistikpark till det befintliga nätet. Därtill planeras för att elintensiv verksamhet inom logistikparken ska anslutas till den nya stationen.

Utredningsområdet var omkring 11 kilometer långt och 200 meter brett. Ytan, som uppgick till cirka 211 hektar, var överlag belägen på nivåer mellan 20–70 meter över havet (figur 2).

För att klargöra förekomst av fornlämningar som kan komma att beröras av arbetsföretaget, fattade länsstyrelsen i Södermanlands län i enlighet med 2 kap. 11 § i Kulturmiljölagen (1988:950) beslut om att en arkeologisk utredning skulle genomföras (lst dnr 431-7742-2021).

Ansvarig för kostnaden var Vattenfall Eldistribution AB. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Patrik Gustafsson Gillbrand. I fältarbetet deltog även Ingeborg Svensson. Båda är verksamma som arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB.

Syfte & metod

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 1 var att klargöra om fornlämningar, övriga kulturhistoriska lämningar, möjliga fornlämningar kommer att beröras av arbetsföretaget och så långt som möjligt beskriva dessa.

Resultatet ska utgöra ett underlag för länsstyrelsens fortsatta handläggning av ärendet samt utgöra ett underlag för Vattenfall Eldistribution AB's fortsatta planering.

Metod

Inledningsvis utfördes en kart- och arkivstudie, vilken bland annat har omfattat historiska kartor tillgängliga genom Lantmäteriets digitala kartarkiv (www.lantmateriet/historiskakartor). Primärt har utgångspunkten varit den äldre ekonomiska kartan från mitten av 1950-talet samt den häradsekonomiska kartan från sekelskiftet 1900. Ytterligare kartmaterial har utgjorts av översiktsskator, geometriska avfattningar, avmätningar, skifteskator, sockenkator samt historiska

ortofoton. Därutöver bearbetades och sammanställdes jordarts- och strandförskjutningskartor i syfte att få en fördjupad bild av terrängen och lämpliga lägen för potentiella lämningar inför fältarbetet (SGU). Vidare har uppgifter om lösfynd, forn- och kulturlämningar samt tidigare genomförda arkeologiska insatser eftersökts i Historiska museets digitala samlingar (www.historiska.se/data), i Kulturmiljöregistret, (www.fornreg.raa.se), Samla (www.samla.raa.se) och Sörmlands museums digitala arkiv (SMA). Därtill har husförhörlängder och mantalslängder översiktligt studerats genom ArkivDigital (www.arkivdigital.se). Syftet var att klargöra fornlämningsstatus för några av objekten, det vill säga om lämningarna tillkommit före år 1850 eller inte.

Därtill genomfördes en fältinventering, för att klargöra förekomst av fornlämningar och möjliga fornlämningar inom det av länsstyrelsen angivna utredningsområdet. Provstick med jordsond genomfördes kontinuerligt i samband med inventeringsarbetet. Syftet var att fastställa tidigare ej kända fornlämningar samt få indikationer om markförhållanden inom utpekade boplatslägen inför en eventuell arkeologisk utredning etapp 2.

Sedan tidigare registrerade lämningar kontrollerades avseende antikvarisk bedömning. I de fall det bedömdes som nödvändigt uppdaterades befintliga beskrivningar och lägesuppgifter i Fornreg. Kvalitetshöjande åtgärder i form av rättstavning och omdisposition av befintlig text genomfördes också vid behov för tidigare registrerade lämningar.

Samtliga påträffade fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar mättes in med RTK GPS och beskrevs i text. Ett representativt urval av lämningar, ytor, objekt etc. fotodokumenterades under fältarbetets gång.

Resultat

Sammanlagt finns 57 objekt av varierande karaktär och antikvarisk status inom utredningsområdet. Av det sammanlagda antalet var 19 objekt kända sedan tidigare (KMR) och 38 framkom i samband med utredningen. Objekten inom utredningsområdet fördelar sig enligt följande:

Antikvarisk bedömning	Antal
Fornlämning	11
Möjlig fornlämning	23
Övrig kulturhistorisk lämning	19
Ingen antikvarisk bedömning	4
Summa	57

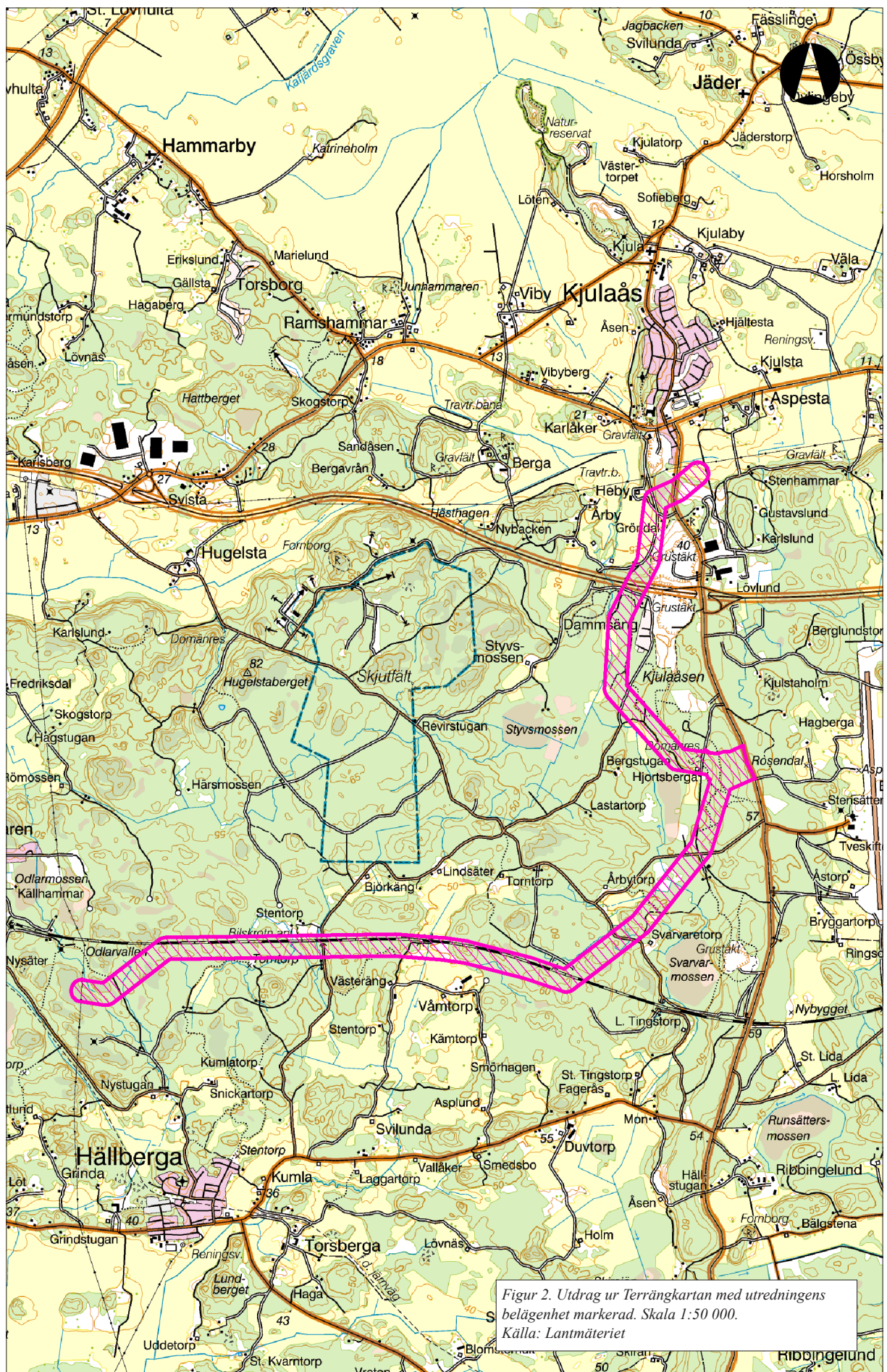
Resultatet av den arkeologiska utredningen sammanfattas inledningsvis i en **Resultattabell** med tillhörande översiktskartor (figur. 3-8).

I följande Resultattabell har *Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning*. Version 5.0, 2021-02-01 (RAÄ) utgjort utgångspunkt vid indelning av lämningstyp och antikvarisk bedömning.

Vidare har samtliga bedömningar har gjorts i enlighet med instruktioner från länsstyrelsen i Södermanlands län. Länsstyrelsen avgör vilka åtgärder som behöver vidtas i varje enskilt fall. Därefter summeras resultatet översiktligt i en löpande text. Detaljerade beskrivningar av objekt/lämningar redovisas i bilaga 1. Foton av exempel på miljöer och lämningar redovisas i bilaga 2.

Resultattabell

Obj-/Lnr	Lämningstyp	Källa	Antik. bedöm.	Kommentar	Fig.
L1984:4520	Gravfält	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Fornlämning	Uppdaterad beskrivning.	3
L1984:4600	Lägenhetsbebyggelse	Kart & arkiv/ inventering	Fornlämning	Uppdaterad beskrivning/antikvarisk bedömning. Tillkommit före år 1850. Backstuga. Broberg/Brobergstugan. LMM 04-kju-154, RAK J112-74-18, Kjula kyrkoarkiv, Husförhörlängder AI:9 1827-1831.	3
L1985:8955	Vägmärke	KMR/inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning/karthänsvisning. Oklar tillkomsttid. Väg finns på RAK J133-10G6j58, RAK J112-74-18.	3
L2022:1610	Färdväg	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Tillkommit efter år 1850. RAK J133-10G6j58. Delvis utanför UO.	3
L2022:1611	Husgrund, historisk tid	Kart & arkiv/ inventering	Fornlämning	Ekonomibyggnad/källare till Blackstalund. Tillkommit före år 1850. RAK J112-74-13. Kjula kyrkoarkiv Husförhörlängder, AI:11, 1836-1840.	3
100	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Ettapp 2.	3
L1984:4601	Färdvägssystem	KMR/inventering	Fornlämning	Uppdaterad beskrivning/geometri.	4
L1985:8273	Hägnad	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning/karthänsvisning. Belägen i befintlig fastighetsgräns. RAK J133-10G6j58, RAK J112-74-18, LMS C40-20:1. Delvis utanför UO.	4
L1985:8493	Kolningsanläggning	KMR/inventering	Ingen antikvarisk bedömning	Uppdaterad antikvarisk bedömning. Tidigare möjlig fornlämning. Inga lämningar kunde ses vid besöksstillfället.	4
L1985:8494	Kolningsanläggning	KMR/inventering	Ingen antikvarisk bedömning	Uppdaterad antikvarisk bedömning. Tidigare möjlig fornlämning. Inga lämningar kunde ses vid besöksstillfället.	4
L1985:9032	Område med skogsbruks-lämningar	KMR/inventering	Ingen antikvarisk bedömning	Uppdaterad antikvarisk bedömning. Tidigare fornlämning. Inga lämningar kunde ses vid besöksstillfället.	4
L1985:9108	Kolningsanläggning	KMR/inventering	Ingen antikvarisk bedömning	Uppdaterad antikvarisk bedömning. Tidigare möjlig fornlämning. Ej återfunnen. Under vägbanken till E20.	4
L1985:9185	Fångstgrop	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Fornlämning	Uppdaterad beskrivning/antikvarisk bedömning. Troligen tillkommit före år 1850. Ej i det historiska kartmaterialet.	4

Figur 2. Utdrag ur Terrängkartan med utredningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.
Källa: Lantmäteriet

Obj-/Lnr	Lämningsstyp	Källa	Antik. bedöm.	Kommentar	Fig.
L2022:1612	Dammvall	Kart & arkiv/ inventering	Fornlämning	Tillkommit före år 1850. Påldammen. LMS C40-15:1, LMS C40-66:1, LMM 04-kju-154. Delvis utanför UO.	4
L2022:1613	Gränsmärke	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Femstenarör. Belägen i befintlig fastighetsgräns. RAK J133-10G6j58, RAK J112-74-18, LMS C40-20:1.	4
L2022:1632	Område med skogsbruks- lämningar	Inventering	Möjlig fornlämning	Oklar tillkomsttid. Ej i det historiska kartmaterialet. Delvis utanför UO.	4
L2022:1633	Kvarn	Inventering	Möjlig fornlämning	Oklar tillkomsttid. Ej i det historiska kartmaterialet.	4
L2022:1658	Dammvall	Kart & arkiv/ inventering	Fornlämning	Tillkommit före år 1850. Ödelagd damm. LMS C40-15:1, LMS C40-66:1, LMM 04-kju-154. Utanför UO.	4
101	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	4
102	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	4
103	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	4
L1982:1665	Färdvägssystem	KMR/inventering	Fornlämning	Uppdaterad beskrivning.	5
L1982:1672	Färdvägssystem	KMR/inventering	Fornlämning	Uppdaterad beskrivning.	5
L1985:9052	Hägnad	KMR/Kart & arkiv /inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning. Ej i befintlig gräns. Ej i det historiska kartmaterialet.	5
L2022:1634	Gränsmärke	Inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Ej i befintlig gräns.	5
L2022:1636	Kalkugn	Inventering	Möjlig fornlämning	Oklar tillkomsttid. Ej i det historiska kartmaterialet.	5
L2022:1642	Kalkugn	Inventering	Möjlig fornlämning	Oklar tillkomsttid. Ej i det historiska kartmaterialet.	5
L2022:1645	Hägnad	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Belägen vid väg & i ägogräns. RAK J133-10G6j58, RAK J112-74-18, LMM 04-kju-154, LMM akt 04-kju-158.	5
104	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
105	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
106	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
107	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
108	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
109	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
110	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
111	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
121	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	5
L1982:5583	Gränsmärke	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. RAK J133-10G5j58, RAK J112-74-18, LMS C68-44:2.	6
L1982:6789	Kalkugn	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning/geometri. Tillkommit efter år 1850. Heby kalkbrott 1886. RAK J133-10G5j58, RAK id J112-74-18, LMM akt 04-kju-158.	6
L2022:1646	Brott/täkt	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Tillkommit efter år 1850. Heby kalkbrott 1886. LMM akt 04-kju-158.	6
L2022:1647	Brott/täkt	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Tillkommit efter år 1850. Heby kalkbrott 1886. LMM akt 04-kju-159.	6
L2022:1648	Brott/täkt	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Tillkommit efter år 1850. Heby kalkbrott 1886. LMM akt 04-kju-160.	6
L2022:1650	Brott/täkt	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Tillkommit efter år 1850. Heby kalkbrott 1886. LMM akt 04-kju-161.	6
L2022:1651	Skåre/jaktvärn	Inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Oklar tillkomsttid.	6

Obj-/Lnr	Lämningsstyp	Källa	Antik. bedöm.	Kommentar	Fig.
113	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	6
L1982:6021	Gränsmärke	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning/geometri. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. RAK J133-10G6j58, RAK J112-74-18, LMS C68-14:4, LMM 04-klo-86.	7
L2022:1653	Gränsmärke	Inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Ej i befintlig gräns. Ligger drygt 10 m S om fastighetsgräns för järnväg	7
L2022:1654	Kemisk industri	Inventering	Möjlig fornlämning	Oklar tillkomsttid. Tjärdal.	7
L2022:1655	Stensättning (grav)	Inventering	Fornlämning	I närområdet kan det finnas ytterligare gravar som är övertorvade.	7
L2022:1656	Husgrund, förhistorisk/ medeltida	Inventering	Fornlämning	I närområdet kan det finnas ytterligare boplatslämningar.	7
112	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	7
114	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	7
L1982:6783	Gränsmärke	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad geometri. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. RAK J133-10G6i58, RAK J112-74-17, LMM 04-klo-86, LMS C68-11:2.	8
L1982:6785	Gränsmärke	KMR/Kart & arkiv/ inventering	Övrig Kulturhistorisk lämning	Uppdaterad beskrivning/geometri. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. RAK J133-10G6i58, RAK J112-74-17, LMM 04-klo-86, LMS C68-11:2.	8
L2022:1657	Gränsmärke	Kart & arkiv/ inventering	Övrig kulturhistorisk lämning	Ej belägen i befintlig gräns Möjligen ägogräns mellan Grönsta & Kumla LMS C41-14:1.	8
115	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	8
120	Boplatsläge	Inventering	Möjlig fornlämning	Etapp 2.	8

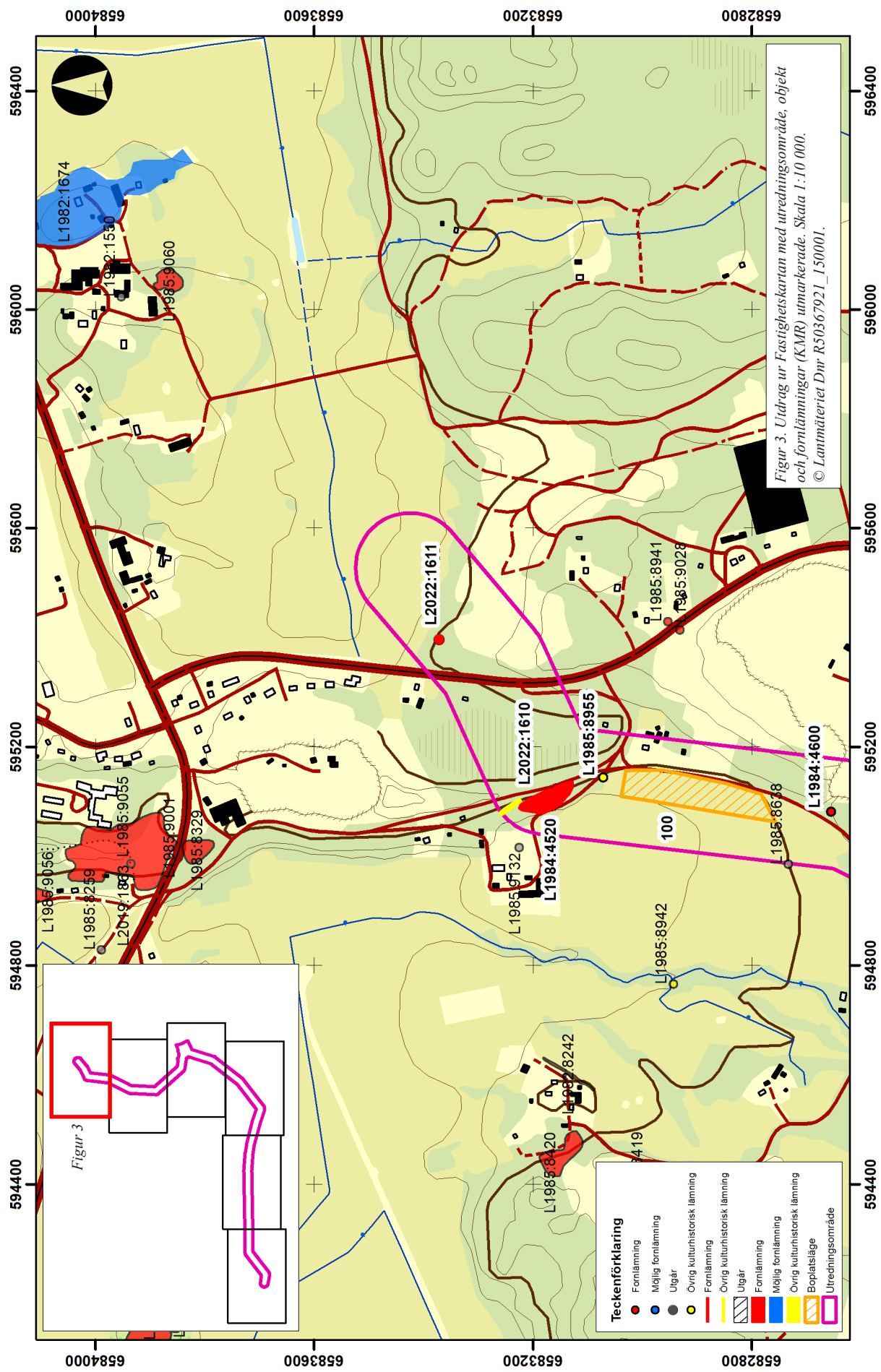
Förkortningar och förklaringar

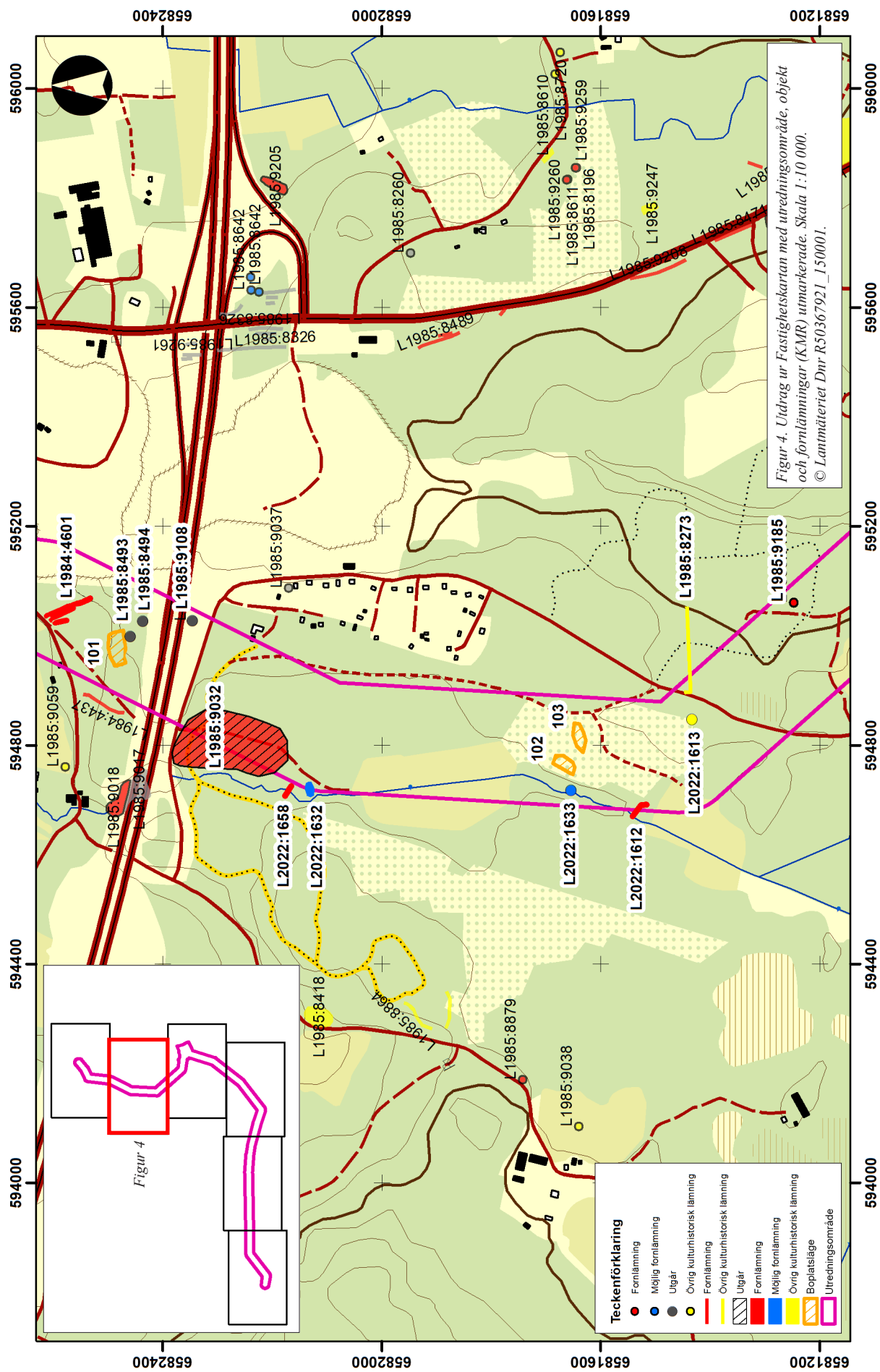
KMR - Kulturmiljöregistret (RAÄ)

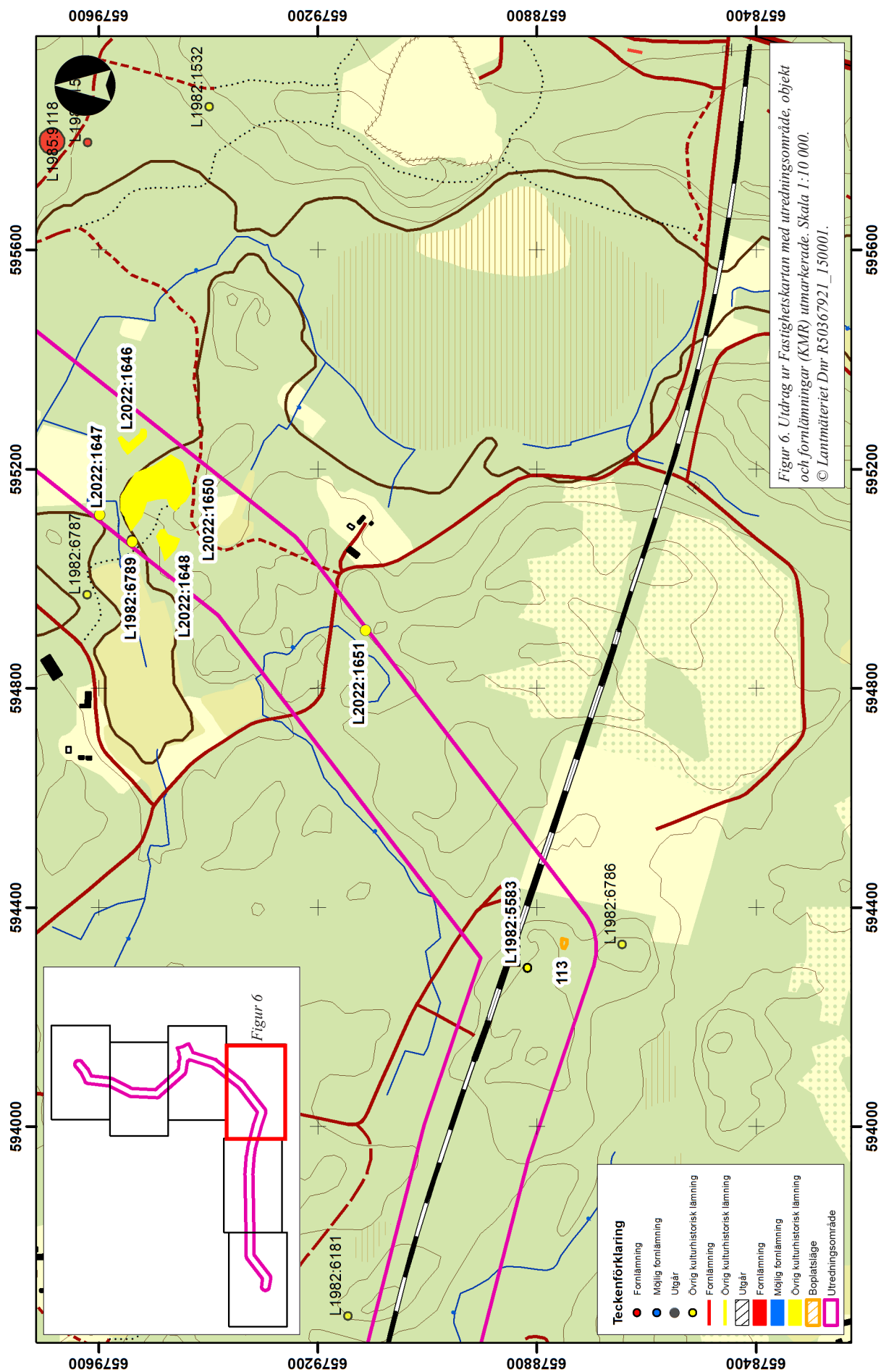
LMM - Lantmäterimyndigheternas arkiv (www.lantmateriet/historiska_kartor.se)

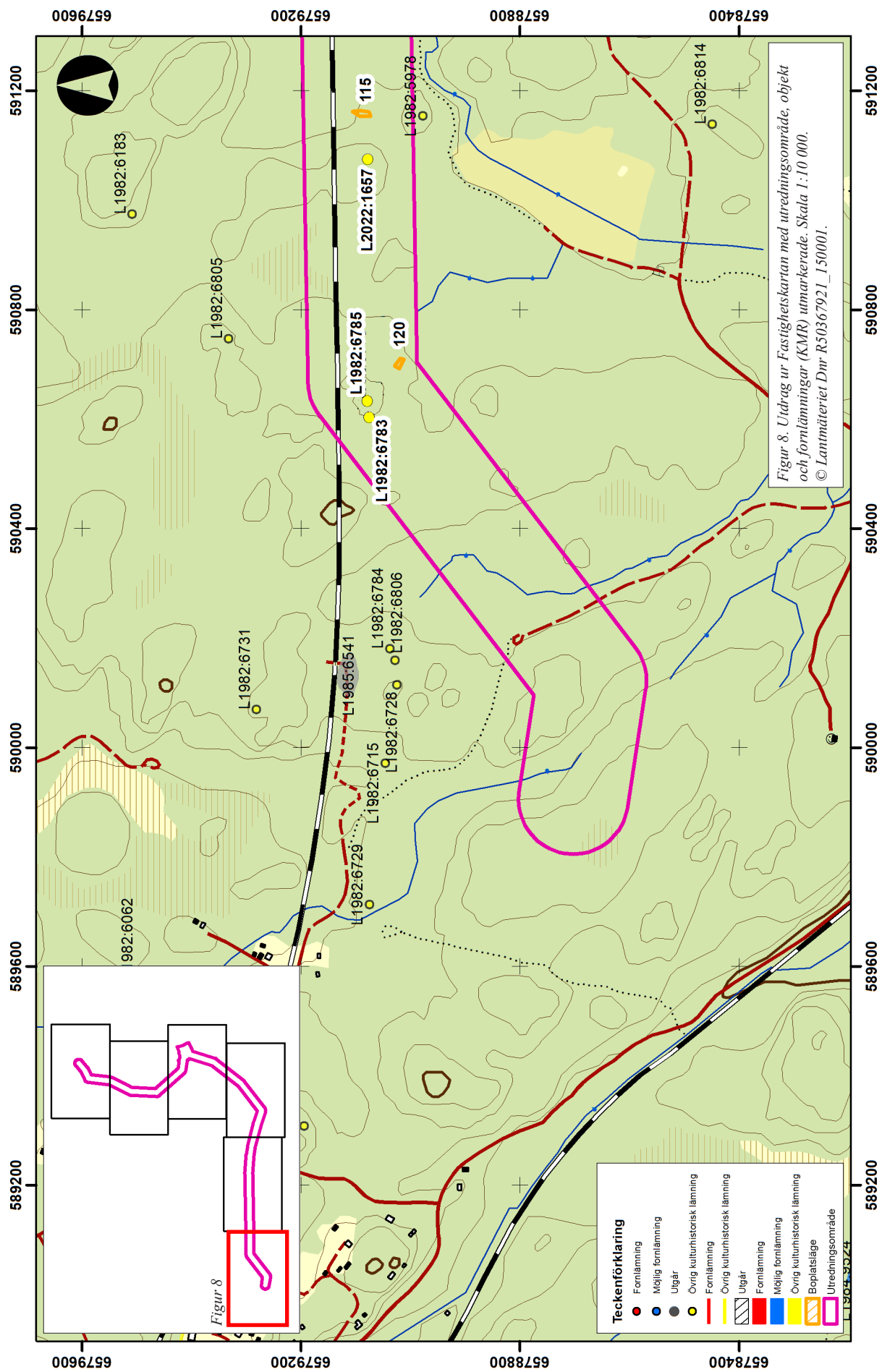
LMS - Lantmäteristyrelsen arkiv (www.lantmateriet/historisk_kartor.se)

RAK - Rikets allmänna kartverks kartarkiv (www.lantmateriet/historiska_kartor.se)

Fornlämningar

Inom utredningsområdet finns sammanlagt 11 stycken lämningar med den antikvariska bedömningen Fornlämning. Något förenklat innebär begreppet en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk (före år 1850) och som är varaktigt övergiven (Kulturmiljölagen (1988:950) 2 kap).

I utredningsområdets nordligaste del återfinns en *husgrund från historisk tid* i form av en jordkällare som tillhört Blackstatorp. Torpet kan beläggas till tiden före 1850 genom husförsländer från 1836-1840 (L2022:1611). Norr om gården Västeräng och söder om järnvägen i arbetsområdets södra del finns en *husgrund från förhistorisk tid*, som består av en husplåt belägen i stenbunden hagmark (L2022:1656). I närområdet kan det mycket väl finnas ytterligare boplatslämningar som ej är synliga ovan mark. Lämningens karaktär, topografiska belägenhet och närliggande fornlämningsmiljö antyder att lämningen kan vara från järnålder. I områdets norra del är en *lägenhetsbebyggelse* belägen. Lämningen utgörs av en backstuga med namnet Brobergstugan (L1984:4600). Via husförslängder kan den dateras till tiden 1827-1831 (ArkivDigital).

Nära Heby gård i den norra delen av det planerade ledningsstråket återfinns ett *gravfält* beläget i en brant sluttning av Kjulaåsens västra sida (L1984:4520). Utifrån de yttre gravformerna kan de troligen knytas till yngre järnålder. Strax nordöst om den ovan nämnda husplåten (L2022:1656) finns en ensamliggande *stensättning* (L2022:1655). Lämningen är belägen i stenbunden hagmark på västra udden av ett långsträckt höjdparti nordväst om gården Våmtorp. I närområdet till stensättningen kan det finnas ytterligare gravar som är övertorvade. Lämningen kan utifrån topografisk belägenhet och karaktär tillföras tidsperioden bronsålder-järnålder.

Öster om gården Hjortsberg på Kjulaåsens västra sida finns en *fångstgrop* (L1985:9185). Generellt dateras lämningstypen till tiden före 1850 (*Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning*). I området söder om E20 rinner en bäck mot norr. Intill finns två *dammvallar* belägna cirka 600 meter ifrån varandra. Den södra vällen, L2022:1612, benämns Pildammen och den norra fördämningsvällen, L2022:1658, omnämns som ödelagd damm på en karta från en karta från år 1763 (LMS Akt C40-15:1). Vidare finns tre *färdvägssystem* inom utredningsområdet, varav ett är beläget norr om E20 (L1984:4601). De andra två återfinns direkt väster om Väg 899 (L1982:1665 & L1982:1672). Samtliga utgörs av så kallade hålvägar som är en lämning av ålderdomlig typ äldre än 1850.

Möjliga fornlämningar

Antalet möjliga fornlämningar uppgår sammanlagt till 23 stycken. Av dem utgör 18 stycken *boplatslägen*, det

vill säga områden som utifrån topografiska omständigheter och omgivande fornlämningskontext kan tänkas dölja förhistoriska lämningar, idag ej synliga ovan mark (objekt 100-115 & objekt 120-121). Merparten är belägna på högre höjder i landskapet (35-70 möh). De flesta ligger i anslutning till Kjulaåsen, men även andra topografiska lägen förekommer. Majoriteten av de utpekade lägenena förväntas innehålla eventuella lämningar från såväl äldre som yngre stenålder (objekt 101-115, objekt 120 & objekt 121). Det topografiskt lägst liggande objektet, beläget i åker-/hagmark strax söder om Heby gård (20-25 möh), har potential för anläggningar och fynd från brons- och/eller järnålder (objekt 100).

I området söder om E20 rinner Årbybäcken mot norr. Invid vattendraget påträffades lämningar efter en *kvarn* (L2022:1633), samt ett *område med skogsbrukslämningar* i form av två kolbottnar efter resmilor (L2022:1632). Ytterligare söderut vid västra sidan av Kjulaåsen finns två *kalkugnar* (L2022:1636 & L2022:1642). Söder om järnvägen i arbetsområdets södra del finns en *kemisk industri* i form av en tjärdal (L2022:1654). Inga av dessa lämningar har gått att återfinna i det historiska kartmaterialet. Det betyder att det finns en osäkerhet kring lämningarnas tillkomsttid. För att bestämma lämningarnas antikvariska status krävs vidare utredning.

Övriga kulturhistorisk lämningar

Inom utredningsområdet finns sammanlagt 19 stycken övriga kulturhistoriska lämningar varav åtta utgörs av *gränsmärken*. Ett av dem består av ett femstenarör (L2022:1613), som är belägen i befintlig fastighetsgräns (RAK id J133-10G6j58, år 1958, RAK id J112-74-18, år 1897/1901 & LMS akt C40-20:1, år 1799). L1982:5583, L1982:6021, L1982:6783 och L1982:6785 består av fyra gränsmärken som alla ligger i socken- och församlingsgräns för Kloster, Kjula och Stenkvista socknar (RAK id J133-10G5j58, , J133-10G6i58 & J133-10G6j58 från år 1958, RAK id J112-74-17 & J112-74-18 från år 1897/1901. LMM akt 04-klo-86 från år 1810. LMS akt, C68-11:2 från år 1785, LMS akt C68-44:2 från år 1817 & LMS akt C68-14:4, från år 1835). Därtill finns tre gränsmärken som inte ligger i befintliga gränser L2022:1634, L2022:1653 & L2022:1657). Den sistnämnda kan möjligen knytas till en ägogräns mellan Grönsta och Kumla år 1726 (LMS akt C41-14:1).

Sydöst om Årbytorp återfinns en sedan tidigare känd *kalkugn* (L1982:6789). I närområdet i söder och öster finns fyra *Brott/täkt* där kalksten brutits (L2022:1646, L2022:1647, L2022:1648 & L2022:1650). Lämningarna går att knyta till ett kalkbrott som är utmarkerat kalkbrott Heby på en gränsbestämning från år 1886 (LMM akt 04-kju-158).

I närområdet till Hjortsberga finns tre *hågnader* i form av stenmurar. L1985:8273 är belägen i befintlig fastig-

hetsgräns (RAK id J133-10G6j58 från år 1958, RAK id J112-74-18 från år 1897/1901 & LMS akt C40-20:1 från år 1799). L1985:9052 överensstämmer inte med några ägogränser eller gränser mellan in- och utägor på tillgängliga digitala kartor. Slutligen finns L2022:1645 som är belägen utmed en väg och i en ägogräns (RAK id J133-10G6j58 från år 1958, RAK id J112-74-18 från år 1897-1901, LMM akt, 04-kju-154 från år 1878 & LMM akt 04-kju-158 från år 1886).

Övriga lämningar utgörs av ett *Skåre/jaktvärn* beläget vid foten av ett berg strax väster om Svarvaretorp (L2022:1651). Lämningens ålder bedöms som oklar. Nära Heby gård finns en *färdväg* i form av en vägbank (L2022:1610). Den finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan (RAK id J133-10G6j58 från år 1958). I närheten av färdvägen finns även ett *vägmärke*, som kan vara en väghållningssten (L1985:8955). Stenen står vid en i dag brukad väg (RAK id J133-10G6j58 från år 1958 & RAK id J112-74-18 från år 1897-1901).

Ingen antikvarisk bedömning

Inom utredningsområdet finns sammanlagt fyra tidigare utpekade lämningar som erhållit förändrad antikvarisk bedömning efter aktuell utredning. Samtliga är belägna i nära anslutning till E20. Det rör sig om tre *kolningsanläggningar* (L1985:8493, L1985:8494 & L1985:9108) samt ett *område med skogsbrukslämningar* (L1985:9032). Vid inventeringsarbetet har emellertid inga av de tidigare beskrivna lämningarna kunnat identifieras. Därmed har de omdefinierats från Möjlig fornlämning samt Fornlämning till Ingen antikvarisk bedömning.

Naturmiljö

Utredningssträckan började strax norr om E20 nära gården Heby. Området karaktäriseras av åkermark samt flera till ytan omfattande sandtäkter. Söder om vägen fortsatte området söderut längs i cirka fyra kilometer. Denna del dominerades av Kjulaåsens västra tallbevuxta sluttning. Därefter löpte utredningskorridoren västerut parallellt med Svealandsbanan. Här kan topografin beskrivas som ett lätt kuperat skogsbevuxt område, avbrutna av små vattendrag och våtmarker. Därtill fanns mindre inslag av öppen mark i form av åker-/hagmark. Anläggandet av järnvägen har haft en stor inverkan på den närliggande miljön, i form av breda och kraftiga banvallar, arbetsvägar och upplagsplatser.

Höjden över havet inom utredningsområdet varierar mellan 15 och 70 meter, där de lägre partierna är belägna längst i norr mot den till stora delar uppodlade Kafjärdenområdet. Eftersom en försvarlig del av arbetsområdet berörde en isälvsavlagring består jordmånen till stora delar av sand och grus. Utred-

ningsområdets södra parti utgörs främst av berg och morän (SGU Jordartskartan, Ser. Ae nr 103, 10 G Eskilstuna NO. 1989).

Kulturmiljö

En mindre del av utredningsområdets norra parti ingår i ett område av riksintresse för kulturmiljövården, som benämns Kafjärdenområdet och karaktäriseras som stor slättbygd med äldre bebyggelse, många fornlämningar, kyrkor och gamla vägar (Riksintressebeskrivningar för Södermanland D:1).

Enligt Fornsök (KMR) finns rikligt med såväl fornlämningar som kulturhistoriska lämningar inom både utredningskorridoren och i närområdet. Lämningarna är varierande till sin karaktär och representerar samtliga arkeologiska tidsperioder.

I anslutning till utredningsområdet finns sedan tidigare flera kända lösfynd varav de flesta utgörs av stenyxor från såväl mesolitikum som neolitikum. De flesta har framkommit inom område för Eskilstuna logistikpark (tex L1982:2852, L1982:1692 & L1982:2849). Även söder om järnvägen invid Västeräng och Våmtorp har ett par trindyxor tidigare påträffats (L1983:990 & L1983:991). Lösfynden vittnar om att området nyttjats i varierande grad under en stor del av stenåldersavsnittet. Vidare finns en fyndplats för skalltak av människa strax norr om Heby (L2020:7173). Fyndet kommer troligen från en förstörd grav och har ¹⁴C-daterats till 1022-1157 e.Kr. (Larsson & Strengbom 2020).

Närmiljön omfattar också en grav i form av en rest sten belägen strax öster om utredningsområdets norra del (L1985:9028). Strax intill finns även en runristning med texten *Holmvid (reste denna sten efter) Torbärn (?), (sin) son. Han var faren med Ingvar* (L1985:8941). Norr om arbetsområdet finns ytterligare en runristning (L1985:9055). Platsen kallas för Kungshället och här finns även ett stort gravfält (L1985:9001). Gravarnas belägenhet i landskapet tillsammans med de yttre gravformerna talar för att miljön nyttjats under hela järnåldersavsnittet. Intill finns även ett yngre järnåldersgravfält (L1984:4520).

I anslutning till logistikparken öster om utredningsområdet finns flera fornlämningar som består av färdvägar i form av hålvägar. Majoriteten löper mer eller mindre parallellt med väg 899 (tex L1982:1599, L1985:9208, L1985:8489 & L1984:4437). I anslutning till dem finns det även rikligt med fornlämningslikande lämningar som utgörs av gropar med olika utseende och storlek (tex L1982:1574, L1982:1701, L1982:1694, L1982:1700 & L1985:8614). Här återfinns även ett Område med skogsbrukslämningar som består av kolningsgropar (L1985:8642). Samtliga har

den antikvariska bedömningen Övrig kulturhistorisk lämning. Förutom den fångstgrop som är belägen innanför utredningsområdet finns en fångstgård i form av fyra fångstgropar sammanbundna med jordvall (L1985:9118) och strax intill finns ytterligare en fångstgrop (L1982:1581). Båda har bedömts som fornlämningar.

Den omgivande miljön innehåller även lämningar från historisk tid såsom lägenhetsbebyggelser och Bytomt/gårstomter (tex L1982:7413, L1982:7412, L1982:1589 & L1985:9132) samt en kvarn (L1985:9017).

Delar av arbetsområdet har tidigare varit föremål för flera arkeologiska utredningar inför byggnationen av nya E20 och Svealandsbanan i början av 1990-talet (Beckman-Thoor 1993, Johansson 1993a & 1993b, Schierbeck 1993). Senare, under början av 2000-talet, genomfördes ytterligare utredningar inför anläggandet av den till utredningsområdet närbelägna logistikparken. Vid dessa arbeten framkom framför allt boplatser från mesolitikum samt bebyggelseämningar och skogsbrukslämningar från medeltid/nyare tid (Bondesson. 2007). Flera av dessa lämningar har därefter resulterat i arkeologiska undersökningar (tex Appelgren & Strucke 2013, Björck & Lindberg 2022, Bäck 2001, Guinard *et al* 2017, Holm 2017).

Det finns få äldre kartor över det aktuella utredningsområdet som visar annat än gränser. Större delen av den norra och östra delen av arbetsområdet har i stort sett ingått i Hebys ägor samt i viss mån även Årby och Hjortsberga (LMS akt C40-15-1 år 1763 och LMM akt 04-kju-154 & 04-kju-158). Den södra och västra delen av utredningsområdet var uppdelad i flera mindre ägor enligt det äldre kartmaterialet, till exempelvis Våmtorp (LMS Akt C68-44:2 år 1817), Västeräng (LMS Akt C68-43:1 år 1754), Berggölet (LMS Akt C68-4:1 år 1754) och Hellberga (LMS Akt, C68-11:2 år 1785).

Utiifrån de mer informativa kartorna framgår det att markanvändningen inom arbetskorridoren inte förändrats nämnvärt under årens lopp. Det som idag är skogsmark alternativt åkermark/öppen mark har i stort sett varit det vid sekelskiftet 1900 (RAK id J112-74-17, J112-74-18 & J112-74-13 år 1897/1901). Landskapsbilden avviker inte heller under 1700-talet (LMS akt C40-15-1 år 1763, LMS akt C41-141- år 1726, C68-41 år 1784, C68-43 år 1754, C68-112 år 1785 & C68-442 år 1817).

Utvärdering

Resultatet av den arkeologiska utredningen etapp 1 överensstämmer i stort sett med de kulturhistoriska och naturgeografiska förutsättningar som redovisades inför det planerade arbetet.

Bortsett från de fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som framkom vid utredningen har även ett flertal Möjliga fornlämningar, företrädesvis boplatslägen, pekats ut inför en framtida etapp 2 utredning. Koncentrationen av fornlämningar och andra lämningar på och i anslutning till Kjulaåsen visar på isälvsavlagringens betydelse som kommunikationsled under både förhistorisk och historisk tid.

En avvikelse från förväntningarna var emellertid den låga andelen skogsindustriella lämningar, såsom kolbottnar, inom utredningskorridoren. Därtill visade det sig att flera tidigare utpekade kolningsanläggningar (L1985:8493, L1985:8494 & L1985:9108) samt ett område med skogsbrukslämningar (L1985:9032) i form av kolningsgropar kom att utgå. Bedömningarna styrks även av att en stor mängd likande gropar undersökts arkeologiskt under senare tid. (jfr Appelgren & Strucke 2013). Undersökningarna resulterade i att majoriteten av alla gropar visade sig bestå av naturliga vindfällan eller hade bildats i samband med stubbrytning. En möjlig anledning till frånvaron av kolningsanläggningar i området kan eventuellt sökas i avsaknaden av större järnbruk i närområdet.

Referenser

Appelgren, Katarina & Strucke, Ulf. 2013. *Kjulaåsen. Lämningar från stenålder och hålvägar, gropar samt en backstuga från historisk tid*. Södermanland, Eskilstuna kommun, Kjula socken, Kjula-Åstorp 2:1, Aspestahult 1:1, Kjula-Blacksta 1:5 m. fl, Kjula 98:1-2, Kjula 273, Kjula 283 m. fl. Arkeologisk förundersökning. RAÄ, *UV-Mitt Rapport 2013:100*. Stockholm.

Beckman-Thoor, Karin. 1993. *Svealandsbanan*. Arkeologisk utredning etapp 1. RAÄ. *UV Stockholm, rapport 1993:26*. Stockholm.

Björck, Niclas & Lindberg, Karl-Fredrik. 2022. *Äldre stenålder vid Kjula – ett ryolitbrott och mesolitiska aktiviteter vid Aspestahult*. Södermanlands län, Södermanland, Eskilstuna kommun, Kjula socken, Aspestahult 1:1, Kjula 293, Lämningsnr: L1982:2906 Arkeologisk förundersökning och kompletterande undersökning. SHM, *Arkeologiska uppdragsverksamheten. Rapport 2022: 46*. Stockholm.

Bondesson, Wivianne. 2007. *Från säljägare till backstugusittare*. Österrekarne häradsallmänning genom tiderna. Södermanland, Kjula socken, Österrekarne häradsallmänning S:3 m.fl. RAÄ. *UV Mitt, rapport 2007:7*. Stockholm.

Bondesson, Wivianne, Lindberg, Karl-Fredrik & Appelgren, Katarina. 2015. *Kraftledning mellan Jäder och Kjula*. Södermanlands län, Södermanland, Eskilstuna kommun, Jäder och Kjula socknar. Arkeologisk utredning

och förundersökning i form av schaktningsövervakning. SHM, *Arkeologiska uppdragsverksamheten. Rapport 2015:43*. Stockholm.

Bäck, Mathias. 2001. *Axel Oxenstiernas kvarn - Bebyggelse och kvarnar i Årby ca 1630-1890*. Arkeologisk förundersökning och undersökning. E20. RAÄ. UV-Mitt, rapport 2001:35. Stockholm.

Digitala Fastighetskartan. Geografiska Sverigedata (GSD). Fastighetskartan med höjdkurvor, Södermanlands län, Gävle.

Guinard, Michel, Andersson, Fredrik, Stenbäck, Niklas & Ahlbeck, Mattias. 2017. *Kjulaboplatserna. Stenålder vid Kjulaåsen*. Särskild arkeologisk undersökning. Kjula 295, 297, 298, 299, 315 & 316. Fastigheterna Aspestahult 1:1, Aspestahult 3:1, Kjula-Blacksta 1:5 och Kjula-Åstorp 2:1 i Kjula socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. *SAU Rapport 2017:16*. Uppsala.

Holm, Jenny. 2017. *Kjula 321. Mesolitisk boplatz på Kjulamön*. Arkeologisk slutundersökning. Fornlämning Kjula 321, Aspestahult 1:1, Kjula socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. *Stiftelsen Kulturmiljövård. Rapport 2017:55*. Västerås.

Johansson, Åke. 1993a. *Arphus-Eskilstuna*. RAÄ, UV-Mitt Rapport 1993:2. Stockholm.

Johansson, Åke. 1993b. *Arphus-Eskilstuna*. RAÄ, UV-Mitt Rapport 1993:38. Stockholm.

Jordartsskartan. Ser Ae. nr 103. *Geologiska kartbladet 10 G Eskilstuna NO. Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU*. Uppsala 1989. (www.sgugeo-lagret.se/GeoLagret/).

KMR. Kulturmiljöregistret/Fornsök, Riksantikvarieämbetet. Datauttag Södermanlands län (2019-06-26), Södermanlands län (<https://app.raa.se/open/fornsok/>).

Larsson, Sabina & Strengbom, Erica. 2020. *Hålväg och fynd av människoben vid Kjulaås*. L1985:9056, L1985:9001, L1982:8246, L2019:1863 & L2020:7173, Kjulaås 2:13 och Kjulaås 7:1, Kjula socken, Eskilstuna kommun, Södermanland. *Arkeologgruppen AB rapport 2020:56*. Örebro.

Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning. Version 5.0 (2021-02-01). Riksantikvarieämbetet. (www.raa.se/fornreg)

Riksintressebeskrivningar för Södermanland, Eskilstuna kommun. Kafjärdenområdet. (www.lansstyrelsen.se/sodermanland/samhalle/planering-och-byggnad/planeringsunderlag/riksintressebeskrivningar-for-sodermanland.html)

Schierbeck, Agneta. 1993. *Svealandsbanan*. Arkeologisk utredning, del av etapp 2. RAÄ. UV Stockholm, rapport 1993:95. Stockholm.

Arkiv

Lantmäteriakter från *Lantmäterimyndigheternas arkiv* (LMM) (www.lantmateriet.se/) och *Lantmäteristyrelsens arkiv* (LMS) (www.lantmateriet.se/)

LMM Akt, 04-kju-154, Gränsbestämning, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Datum 1878-03-01.

LMM akt 04-kju-158, Gränsbestämning, Eskilstuna, Södermanland. Datum 1886-07-01.

LMM Akt 04-klo-86. Ägomätning, rågångsåtgärd, Grönsta, Södermanlands län. År 1810.

LMS Akt C40-15:1, Delning av skog, Heby nr 1, Kjula socken, Södermanlands län. Lantmätare: Johan Lorens Zetterberg. År 1763.

LMS Akt, C40-20:1, Lådakt, avrösn fr häradsallm, Hjortsberga nr 1, Kjula socken, Södermanlands län. Förvärdad av Karl Kristian Graf år 1799.

LMS Akt C40-66:1, Årby nr 1-2, Kjula socken, Södermanlands län. Lantmätare Erik Lindberg. År 1800.

LMS Akt C41-14:1, Geometrisk avmätning Grönsta nr 1-4, Klosters socken, Södermanlands län. Lantmätare Daniel Milander. År 1726.

LMS Akt C68-4:1, Ägomätning Berggölet nr 1, Stenkvista socken, Södermanlands län. Lantmätare Anders Forssman. År 1784.

LMS Akt, C68-11:2. Storskifte Hellberga nr 1-4, Stenkvista socken, Södermanlands län. Lantmätare. Hans Graf, Per Vidring. År 1785.

LMS Akt C68-14:4, Laga skifte Kumla nr 1-3, Stenkvista socken, Södermanlands län. Lantmätare Fredrik Mossberg. År 1835.

LMS Akt C68-43:1, Skattläggningsberedning Vesteräng nr 1, Stenkvista socken, Södermanlands län. Lantmätare Anders II Mörn. År 1754.

LMS Akt C68-44:2, Storskifte Våmtorp nr 1, Stenkvista socken, Södermanlands län. Lantmätare Karl Ulrik Siefert. År 1817.

Lantmäteriet, Historiska kartor, *Rikets allmänna kartverks kartarkiv* (RAK) (www.lantmateriet.se/)

Häradsekonomiska kartan. Rak-id, J112-74-13, Fiholm, 74-13, Uppsala län, 1897-1901

Häradsekonomiska kartan. Rak id J112-74-17, Eskilstuna, 74-17, Uppsala län, 1897-1901

Häradsekonomiska kartan. Rak id, J112-74-18, Barva, 74-18, Uppsala län, 1897-1901

Äldre Ekonomiska kartan. Rak-id, J133-10G5j58, Torsberga, 10G5j58, 1958

Äldre Ekonomiska kartan. Rak-id, J133-10G6i58, Eskilstuna, 10G6i58, 1958

Äldre Ekonomiska kartan. Rak-id J133-10G6j58, Hugelsta 10G6j58, 1958

ArkivDigital (www.arkivdigital.se).

Kjula kyrkoarkiv Husförhörlängder, AI:11, 1836-1840

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2131

Länsstyrelsens dnr: 431-7742-2021

Tid för undersökningen: 2022-03-09 – 2022-03-22.

Personal: Patrik Gustafsson Gillbrand & Ingeborg Svensson

Län: Södermanland

Kommun: Eskilstuna

Socken: Eskilstuna, Kjula, Stenkvista

Fastighet: Kjula-Blacksta 1;1, Kjula-Blacksta 1:2 mfl

Belägenhet: N (x) 6580177,8 E (y) 593847,2

Koordinatsystem: SWEREF99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Utredningsområde: 2213066 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

Inga fynd tillvaratogs.

Bilagor

1. Objektsbeskrivningar

L1984:4520, Gravfält. 110x35 m (NNV-SSÖ), bestående av 23 fornlämningar. Dessa utgörs av 12 högar och 11 runda stensättningar. Högarna är 5-8 m diam och 0,4-0,8 m h, med i ytan enstaka stenar, 0,2-0,4 m st. Två högar har lätta yt- och kantskador, tre högar har grop i mitten, 2-3 m diam och 0,1-0,3 m dj, medan två högar endast återstår till mindre delar, där den ena är avplanad och återstår till 0,2 m h, måttligt med 0,2-0,4 m st stenar i ytan, och den andra har tre gropar i ytan, 2-3 m diam och 0,3 m dj. Flertalet högar har kantränna, 0,3-0,5 m br och 0,1-0,2 m dj. De runda stensättningarna är 3-6 m diam och 0,1-0,3 m h. Övertorvade med 0,2-0,3 m st stenar i ytan. En stensättning har grop i mitten, 2 m diam och 0,2 m dj, en stensättning är ytskadad, medan fyra stensättningar är osäkra pga. ringa höjd och svåriakttagen form och storlek i den delvis branta sluttningen. Gravfältet begränsas av ytliga täkter i N delen och är svåravgränsat i denna del. Även i S änden är avgränsningen ej helt säker, då anläggningarnas höjd avtager mot S och blir svårtydda. Fornlämning (figur 4).

L1984:4600, Lägenhetsbebyggelse. Backstuga, ca 6x10 m st (N-S) och 0,5 m h. Tydlig syll av 0,4 m st stenar i S och delvis i V. LMM akt: 04-kju-154, år 1878. Backstuga med namnet Broberg på den häradsekonomiska kartan, RAK id: J112-74-18, 1897-1901. Namnet Brobergstugan finns med i husförhörlängder från 1827-1831. Kjala kyrkoarkiv, Husförhörlängder AI:9 1827-1831. Förändrad antikvarisk bedömning, från Övrig kulturhistorisk lämning till Fornlämning (figur 4).

L1985:8955, Vägmarke. Rest sten, gnejs, 0,7 m h, 0,55 m br (NV-SÖ) och 0,4 m tj. Närmast tresidig genomskärning. Något avsmalnande uppåt. Kan vara väghållningssten, men de närboende kan ej upplysa om detta. Dagens väg har samma sträckning som på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G6j58, år 1958, på den Härads-ekonomiska kartan RAK id J112-74-18, år 1897-1901. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 4).

L2022:1610, Färdväg. Vägbank, 40 m l (NV-SÖ), 4 m br och 0,5 m h. Övertorvad. Ej i trafik. Beväxt med björk och barrträd. 20-25 möh. Finns på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G6j58, år 1958. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 4).

L2022:1611, Husgrund, historisk tid. Jordkällare. 13x8 m st (N-S) och 2 m h. Välvd. Kallmurad kortsida av natursten, ca 0,3 m st. Vid yttre långsidorna, ca 1 m ovan markyta, finns två rader med 0,4 m st tuktade stenar i form av en syll till en byggnad som stått på källaren. Med cement förstärkt ingång i N. Norrsluttning, skogsmark. Strax väster om lämning finns ett bestånd med syren. 25-30 möh. Utgör en av tre ekonomibyggnader till Blackstalund (B), Häradsekonomisk karta, RAK-id J112-74-13, år 1897-1901. Namnet Blackstalund finns med i husförhörlängder från 1836-1840. Kjala kyrkoarkiv Husförhörlängder, AI:11, 1836-1840. Fornlämning (figur 4).

Obj 100, Boplatsläge. Ca 270x50 m st yta (N-S). Svag förhöjning i västsluttning mot plan åker. Hästhage och åker i träda. 20-25 möh. Möjlig fornlämning (figur 4).

L1984:4601, Färdvägssystem. Hålvägssystem, bestående av 3 hålvägar: 20 m l (N-S), 45 m l och 85 m l samt är 1-1,5 m breda och 0,3-0,5 m dj. Fornlämning (figur 5).

L1985:8273, Hägnad. Stenmur, 160 m l (Ö-V), 0,5-1,4 m h och ca 1 m br, av i allmänhet 0,5-0,8 m st stenar, flertalet naturliga, en mindre del slagna. Muren är till någon del i skalmursteknik med småsten inuti. Är delvis utfallen. Belägen i befintlig fastighetsgräns. Gränsen finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G6j58, år 1958, på den Häradsekonomiska kartan RAK id J112-74-18, år 1897/1901. Finns även som ägogräns på LMS akt C40-20:1, avrösn fr häradsallm, Hjortsberga nr 1, år 1799. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 5).

L1985:8493, Kolningsanläggning. Kolningsgrop. Inga lämningar kunde ses vid besökstillfället, trots goda betingelser (hygge). I närområdet sågs några grunda svackor i markytan, 1-0,5 m st och 0,10-0,2 m dj. Vid sondstick noterades endast förna och ljusgrå grov sand alternativt sten, men inget kol. Samtliga bedöms därför vara naturliga gropar/svackor. Förändrad antikvarisk bedömning; från Möjlig fornlämning till Ingen antikvarisk bedömning (figur 5).

L1985:8494, Kolningsanläggning. Kolningsgropar, 3 st. Inga lämningar kunde ses vid besöksstillfället, trots goda betingelser (hygge). I närområdet sågs några grunda svackor i markytan, 1-0,5 m st och 0,10 m dj. Vid sondstick noterades endast förna och ljusgrå grov sand alternativt sten, men inget kol. Samtliga bedöms därför vara naturliga gropar/svackor. Förändrad antikvarisk bedömning; från Möjlig fornlämning till Ingen antikvarisk bedömning (figur 5).

L1985:9032, Område med skogsbrukslämningar. Kolningsgropar. Efter noggrann inventering med goda betingelser (gles skog) identifierades drygt 10 grunda gropar och flacka försänkningar i markytan, 0,5- 1,5 m st och 0,10-0,3 m dj. Vid sondstick påträffades grå silt eller sten, men inget kol. Groparnas varierande storlekar, utseende, innehåll samt avsaknad av kol talar emot att det rör sig om kolningsgropar. Snarare utgör de spår efter rotvältor, stubbtäkter odyl. Förändrad antikvarisk bedömning; från Fornlämning till Ingen antikvarisk bedömning (figur 5).

L1985:9108, Kolningsanläggning. Kolningsgrop, 1 st. Ej återfunnen. Plats för kolningsanläggning enligt Ark. Utred. 1993. Idag utgörs platsen av vägbanken till E20 och lämningen finns förmodligen inte mer. Förändrad antikvarisk bedömning; från Möjlig fornlämning till Ingen antikvarisk bedömning (figur 5).

L1985:9185, Fångstgrop. Fångstgrop (varggrop), rund, 9 m diam, drygt 2 m dj. Sluttande sidor mot botten. Möjligen rektangulärt bottenplan, ca 1x1 m st. Vag antydning till vall i nordvästra kanten, ca 1,5 m br och 0,2 m h. Har inte återfunnits i det historiska kartmaterialet. Äldre än 1850. Förändrad antikvarisk bedömning, från Övrig kulturhistorisk lämning till Fornlämning (figur 5).

L2022:1612, Dammvall. Fördämningsvall, 31 m l (NV-SÖ), 4 m br och 1-1,5 m h, av jord och sten. På vallens krön i S, finns en ca 5 m l, 1 m br och 0,4-0,6 m h mur av ca 0,4 m st stenar. Muren är ställvis tydlig, ställvis överväxt med gräs. Skogsmark, direkt SÖ om bäck. Beväxt med stora granar och björkar. 40-45 möh. Finns på karta från år 1763, LMS Akt C40-15:1. På kartan står "Ny damm" och namnet på dammen är Påldammen. Även utmarkerad på LMS akt C40-66:1, år 1800 samt på gränsbestämning LMM akt, 04-kju-154, år 1878. Fornlämning (figur 5).

L2022:1613, Gränsmärke. Femstenarör, bestående av 1 hjärtsten och 4 visarstenar. Den resta hjärtstenen är 0,8 m h, 0,5 m br (N-S) och 0,3 m tj. I N, Ö, S och V är resta visarstenar, 0,35 m h, 0,4 m br och 0,2 m tj. Mellan hjärtstenen och visarstenarna är en kvadratisk stenpackning, 4x4 m st (N-S) och 0,2-0,3 m h, av 0,2 m st stenar. Står i befintlig fastighetsgräns. Skogsmark. Belägen på södra sidan av ett blockig höjdpunkt. Runt om finns gran och björk. 45-50 möh. Belägen i befintlig fastighetsgräns. Gränsen finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G6j58, år 1958, på den Häradsekonomska kartan RAK id J112-74-18, år 1897/1901. Finns även som ägo gräns på LMS akt C40-20:1, avrösn fr häradsallm, Hjortsberga nr 1, år 1799. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 5).

L2022:1632, Område med skogsbrukslämningar. Område med kolbottnar, ca 27x18 m (Ö-V), bestående av 2 kolbottnar. 1: Kolbotten 10 m diam, rund, 0,3 m h. Vall runt, ca 1,5 m br och 0,3 dj. Vid sondstick 0,3 m tj lager kol. 2: Kolbotten 10 m diam, rund, 0,3 m h. Vall runt, ca 1 m br och 0,3 dj. Vid sondstick 0,3 m tj lager kol. I SV har sten lagts på nr 2. Vid provstick framkom rikligt med kol, 0,3 m tj, i samtliga kolbottnar. Plan yta Ö om bäck. Skogsmark. Barrskog. 35-40 möh. Kan inte återfinnas i det historiska kartmaterialet. Möjlig fornlämning (figur 5).

L2022:1633, Kvarn. Kvarnlämning, hjulkvarn, inom ett område av ca 10x7 m (N-S), bestående av 1 kvarngrund. Ö om bäcken finns två enkla rader av 0,3 m st stenar (Ö-V), ca 4-5 m l, belägna ca 3 m från varandra (N-S). Längs en 2 meter lång sträcka i bäcken finns meterstora spräckta stenar samt rester av en hjulgrav 2 m br och 0,5 m dj (N-S). Nedströms bäcken mot N finns en utrasad stenskonung längs en ca 10 m l sträcka. Skogsmark, barrskog, stora granar. Plan mark. 35-40 möh. Kan inte återfinnas i det historiska kartmaterialet. Möjlig fornlämning (figur 5).

L2022:1658, Dammvall. Fördämningsvall, 20 m l (NV-SÖ), 4-5 m br och intill 1-1,2 m h, av jord och sten. På den norra sidan av vällen närmast bäcken finns en synlig del av en mur av stenar i två skift, 0,4-0,7 m st stenar. Vid bäckens södra sida finns en ca 5 m l stensatt kant av 0,5-1 m st stenar. I mitten är en fördjupning, där dammluckan varit belägen. Skogsmark, vid bäck. Vallen är beväxt med gräs, björkar och en stor tall (200 år). En dammvall (ödelagd damm) finns utmarkerad på delning av skog LMS akt C40-15:1, år 1763. Även på LMS akt C40-66:1, år 1800 och på gränsbestämning LMM akt, 04-kju-154, år 1878. Fornlämning (figur 5).

Obj 101, Boplatsläge. Ca 60x30 m st yta (Ö-V) i flack del av åsslutning åt nordväst. I SV ansluter ytan till berg-häll. Grov sand. Hygge i åsslutning. 35-40 möh. Möjlig fornlämning (figur 5).

Obj 102, Boplatsläge. Ca 40x20 m stor yta (N-S). Flack naturlig västvänd terrass ovan bäck. Terrassen ligger i en svag sluttning. Sand. Svag västsluttning. Sand. Skogsmark, tallplantering. 40-45 möh. Möjlig fornlämning (figur 5).

Obj 103, Boplatsläge. Ca 40x20 m stor yta (NÖ-SV). Flack naturlig västvänd terrass nedan strandvall. Terrassen ligger i en svag sluttning. Sand. Svag västsluttning. Skogsmark, tallplantering. 40-45 möh. Möjlig fornlämning (figur 5).

L1982:1665, Färdvägssystem. Hålvägssystem, bestående av 2 vägar. Hålväg, ca 20 m l (NNV-SSÖ), 1 m br och intill 0,5 m dj. Färdväg, ca 40 m l (NNV-SSÖ), 1-1,5 m br och 0,3 m dj. Plan botten. Ställvis hålvägsliknande. Fornlämning (figur 6).

L1982:1672, Färdvägssystem. Hålvägssystem, bestående av 2 hålvägar. Hålväg, ca 50 m l (NNV-SSÖ), 0,5-1,2 m br och 0,5 m dj. Hålväg, ca 80 m l (NNV-SSÖ), 1-1,5 m br och 0,5 m dj. Skålformad profil. Fornlämning (figur 6).

L1985:9052, Hägnad. Stenmur, ca 1250 m l (huvudsakligen N-S). Muravsnitten är 0,4-1 m h, i något fall intill 1,2 m h, och ca 1 m br. Muren har till största delen helt lodräta sidor, vanligen i tre skift av 0,3-0,8 m st stenar, vissa slagna, samt några enstaka jordfasta block, intill 2 m st. Vid två partier utgörs hägnaden av vallar, 1-1,5 m br och vanligen 0,2-0,3 m h. Övertorvade, bestående av sten med inslag av grus. Invid och Ö om vallen är längs största delen av sträckningen ett grunt dike, ca 1 m br och 0,2 m dj, varifrån materialet sannolikt tagits. Något mindre parti av muren är delvis utfallen. Har inte återfunnits i det historiska kartmaterialet. Överensstämmer inte med några ägogränser eller gränser mellan in- och utägor på tillgängliga digitala kartor. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 6).

L2022:1634, Gränsmärke. 2x2 m stor, 0,3 m h (N-S), bestående av 1 omkullfallen hjärtsten, ca 0,5x0,4 m st som vilar på en kvadratisk stenpackning av rundade stenar 0,3-0,5 m st. Skogsmark. Gles tallskog. brant västsluttning. 55-60 möh. Ej i befintlig gräns. Har inte återfunnits i det historiska kartmaterialet. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 6).

L2022:1636, Kalkugn. Kalkugnslämning, rektangulär, 6x4 m st (N-S), bestående av en rektangulär grop, 5x3 m (N-S) och 1,8 m dj. Väggarna är kallmurade i ca 8 skift av mestadels spräckt sten, 0,4-0,7 m st. Omges av en låg vall, ca 1 m br och 0,2 m h. I S är en delvis raserad öppning, ca 2 m br. Vid sondstick i golvet sand. Nedgrävd i ås. I västsluttning av ås. Skogsmark, ung tallskog, plantering. Området runt är markberett. 50-55 möh. Har inte återfunnits i det historiska kartmaterialet. Möjlig fornlämning (figur 6).

L2022:1642, Kalkugn. Kalkugnslämning, rektangulär, 5x4 m st (NV-SÖ), bestående av en rektangulär grop, 1 m dj. Väggarna är kallmurade i minst 3 skift av mestadels spräckt sten, 0,4-0,7 m st. Omges av en låg vall, ca 1 m br och 0,2 m h. I NV är en delvis raserad öppning, ca 1 m br. I SÖ kortändan finns rödbränd sand och bränd kalksten. Nedgrävd i åsslant. I västsluttning av ås. Skogsmark, ung tallskog, plantering. Området runt är markberett. 50-55 möh. Har inte återfunnits i det historiska kartmaterialet. Möjlig fornlämning (figur 6).

L2022:1645, Hägnad. Stenmur, ca 300 m l (N-S), ca 1 m br och 0,3-0,8 m h. Muren har till största delen lodräta sidor, uppbyggd av 0,3-0,8 m st stenar, vissa spräckta. Plan skogsmark dikt an och väster om väg. 45-50 möh. Belägen längs med väg & i en ägogräns på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G6j58, år 1958. Vägen, men ingen gräns, finns även på den Häradsekonomiska kartan RAK id J112-74-18, år 1897-1901. Ligger i gräns och längs med väg på gränsbestämning LMM akt, 04-kju-154, år 1878 & ägomätning LMM akt 04-kju-158, år 1886. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 6).

Obj 104, Boplatsläge. Ca 50x25 m st yta (N-S). Flack södersluttning, sadelläge med berghällar i sydväst och brant åssluttning i öster. Sand. Skogsmark, barrskog. 50-55 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 105, Boplatsläge. Ca 50x30 m st yta (Ö-V). Flack sydväst-västsluttning vid en bred vik omgärdad av högre liggande partier av ås i N och Ö. Grusig sand. Skogsmark, tallplantering. Markberedd yta. Genom objektet går en stig/löpspår. 55-60 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 106, Boplatsläge. Ca 30x20 m st yta (NV-SÖ). Terrassliknande flack sydväst-västsluttning vid en bred vik omgärdad av högre liggande partier av ås i N och Ö. Sand. Skogsmark. Gles tallskog. 65-70 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 107, Boplatsläge. Ca 40x20 m st yta (N-S). Svag nordöstsluttning med blockig högre liggande yta väster om ytan. Där finns även flera täktgropar. Sand. Skogsmark. Gles tallskog. 55-60 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 108, Boplatsläge. Ca 20x15 m st yta (Ö-V). Flack östsluttning relativt stenfri omgärdad av sten och blockrik terräng. Sand, möjligen med inslag av sten. Skogsmark. Gles tallskog. 50-55 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 109, Boplatsläge. Ca 60x30 m st yta (NNV-SSÖ). Flack sluttning till plan västvänd yta, öster om strandhak. I öster finns brant åssluttning. Sand. Skogsmark. Gles tallskog. 50-55 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 110, Boplatsläge. Ca 60x20 m st yta (N-S). Flack till plan västvänd skålad yta, öster om strandhak. I öster finns brant åssluttning. Sand. Skogsmark. Gles tallskog. 50-55 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 111, Boplatsläge. Ca 55x35 m st yta (Ö-V). Flack sydväst-västvärd åssluttning. Sand. Skogsmark, gles tallskog. 55-60 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

Obj 121, Boplatsläge. Ca 65x10 m stor yta (NV-SÖ). Långsträckt smal hylla i västsluttning. Exponerat mot V, skyddad av höjparti i Ö. Sand. Skogsmark, gles tallskog. 45-50 möh. Möjlig fornlämning (figur 6).

L1982:5583, Gränsmärke. 1,5 m diam och 0,3-0,5 m h, av 0,2-0,5 m st stenar. I mitten en visarsten 0,4 m h, 0,2-0,4 m br (NNV-SSÖ) och 0,1-0,2 m tj. Sockengräns mellan Kjöla och Stenkvista socknar. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. Gränsen finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G5j58, år 1958, på den Häradseconomiska kartan RAK id J112-74-18, år 1897/1901 & på storskifteskarta över Våmortorp nr 1 LMS akt C68-44:2, år 1817. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 7).

L1982:6789, Kalkugn. Kalkugns lämning, närmast rektangulär, 13x10 m (NV-SÖ), bestående av en rektangulär grop, 6x6 m (ÖNÖ-VSV) och 1 m dj med kallmurade väggar. Omges av en vall, 1,5-2 m br och 0,5 m h. I NV är en öppning, 3 m br. Ovanpå vällen i SÖ finns tegel- och kalkstensflis. Ligger vid ett kalkbrott (kalkbrott Heby) utmarkerat på en gränsbestämning från år 1886, LMM akt 04-kju-158. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 7).

L2022:1646, Brott/täkt. Kalkbrott, ca 53x28 m st område (N-S) med minst 7 brott, 11-2 m l, 7-1 m br och 1,5-0,5 m dj. Brotten är rundade alternativt avlånga i plan. Överlag skarpa brottkanter. Inga borrhål noterades. Flertalet brott var vattenfyllda. Plan skogsmark. I NV finns ett berg idagen. 45-50 möh. Ligger strax ÖNÖ om ett kalkbrott (kalkbrott Heby) utmarkerat på en gränsbestämning från år 1886, LMM akt 04-kju-158. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 7).

L2022:1647, Brott/täkt. Kalkbrott, ca 4x5 m st och ca 1 m dj. I brottkanten finns synliga borrhål, 35 mm i diam. Strax S därom finns ytterligare flera mindre täktkanter i berget. I sydöstsluttning av berg. Skogsmark. 45-50 möh. Ligger strax NNÖ om ett kalkbrott (kalkbrott Heby) utmarkerat på en gränsbestämning från år 1886, LMM akt 04-kju-158. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 7).

L2022:1648, Brott/täkt. Kalkbrott, ca 45x40 m stort område med ett 10-tal brott (NÖ-SV) mellan 7-2 m l, 4-2 m br och 1,5-0,5 m dj. Brotten är rundade alternativt avlånga i plan.. Inga borrhål noterades. Överlag skarpa brottkanter. Spridd skrotsten finns inom området. Krönet av ett berg. 55-60 möh. Ligger inom ett kalkbrott (kalkbrott Heby) utmarkerat på en gränsbestämning från år 1886, LMM akt 04-kju-158. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 7).

L2022:1650, Brott/täkt. Kalkbrott, ca 149x91 m st område (NÖ-SV) med ett 30-tal brott, mellan 50-2 m l, 7-2 m br och 1,5-0,5 m dj. Brotten är rundade alternativt avlånga i plan.. Inga borrhål noterades. Överlag skarpa brottkanter, men det finns även enstaka skålade brottytor med rundade kanter (tillmakning?). Spridd skrotsten finns inom området. Berg och flack skogsmark. 50-55 möh. Ligger strax ÖNÖ om ett kalkbrott (kalkbrott Heby) utmarkerat på en gränsbestämning från år 1886, LMM akt 04-kju-158. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 7).

L2022:1651, Skåre/jaktvärn. 1,5x1 m st (Ö-V), 0,3 m br och 1 m h mur, av mestadels 0,2-0,8 m st stenar. Ca 1 m åt S finns en bergvägg. I NÖ kanten av ett berg vid plan skogsmark. 55-60 möh. Övrig kulturhistorisk lämning (se figur 7).

Obj 113, Boplatsläge. Ca 20 x10 m st yta (Ö-V). Hylla i sydsluttning mot mindre dalgång och mot större dalgång i Ö. Sandig morän. Skogsmark, gles tallskog. 60-65 möh. Möjlig fornlämning (figur 7).

L1982:6021, Gränsmärke. 1,5 m diam och 0,1-0,2 m h, av ett lager 0,2-0,4 m st stenar. I mitten en visarsten, 0,3 m h, 0,2 m br (ÖNÖ-VSV) och 0,15 m tj. Sockengräns mellan Kloster (Eskilstuna) och Stenkvista socknar. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. Gränsen finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan RAK id J133-10G6j58, år 1958 & på den Häradseconomiska kartan RAK id J112-74-18, år 1897/1901. Finns även som

ägogräns på LMS akt C68-14:4, Laga skifte Kumla nr 1-3, år 1835 & på LMM akt 04-klo-86, Ägomätning, Grönsta, år 1810. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 8).

L2022:1653, Gränsmärke. 1,5x1,5 m st, 0,4 m h. Närmast fyrsidig av 0,3-0,4 m st stenar. I mitten en omkullfallen visarsten ca 0,5 m st. Belägen i krönläge på den på V:a sidan av ett berg. 60-65 möh. Ligger drygt 10 m söder om dagens fastighetsgräns för järnvägen. Inga gränser i det historiska kartmaterialet. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 8).

L2022:1654, Kemisk industri. Tjärdal, rund, ca 5 m diam, bestående av en invändig grop, 3 m i diam st (NÖ-SV) och ca 0,7 m dj, omgiven av en vall, ca 1 m br och 0,2-0,5 m h. Öppning mot SÖ. Utanför denna är en ränna, 3 m l, 1 m br och 0,5 m dj. Vid sondstick i mitten av lämningen finns ett ca 0,2 m tj lager med kol under förnaskiktet. I sluttning mot SÖ av moränförhöjning. Tätt granplantering. 55-60 möh. Har inte återfunnits i det historiska kartmaterialet. Möjlig fornlämning (figur 8).

L2022:1655, Grav. Stensättning, ca 4,5 m i diam st. Rundad form i plan, ca 0,2 m h, flack-lätt välvd, uppbyggd av 0,2-0,4 m st rundade stenar. I krönläge. Belägen på V:a änden av ett långsträckt moränförhöjning. Stenbunden hagmark. 50-55 möh. Fornlämning (figur 8).

L2022:1656, Husgrund, förhistorisk/medeltida. Husplatå, 27x8 m st (NÖ-SV) och 0,2-0,4 m h. NV långsidan och båda gavlarna har stenskoning av 0,3-0,5 m st stenar i en relativt tät rad. Sö långsidan utgörs av en gles rad av stenar, ca 0,4-0,7 m st. Ytan helt plan med enstaka stenar. På krönet av långsträckt höjdparti (SV-NÖ) i ställvis stenbunden hagmark. Exponerar åt NV och SÖ. I SV änden finns ett block ca 2,5x2x1,2 m st. Fornlämning (figur 8).

Obj 112, Boplatsläge. Ca 30x20 m st (NV-SÖ). Flack västvärd sluttning omgärdad av berg i S och Ö. Moig sand med inslag av sten. Skogsmark, gles tallskog. 55-65 möh. Möjlig fornlämning (figur 8).

Obj 114, Boplatsläge. Ca 15x10 m st yta (Ö-V). Flack sydsluttning omgiven av berg och blockmorän. Sandig morän. Skogsmark, gles tallskog. 60-65 möh. Möjlig fornlämning (figur 8).

L1982:6783, Gränsmärke. 1,5 m diam och 0,3 m h, av 0,3-0,7 m st stenar. I mitten en kvadratisk sten, 0,2 m sida (avslagen visarsten?). 7 m NÖ om på berget är ytterligare en visarsten, 0,5 m h, 0,5 m br (Ö-V) och 0,1 m tj. 2 stenar, en i N och en i S stöttar visarstenen. Sockengräns mellan Kloster och Stenkvista socknar. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. Gränsen finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan RAK id, J133-10G6i58, år 1958, på den Häradseconomiska kartan RAK id J112-74-17, år 1897/1901. Finns även som ägogräns på LMM akt 04-klo-86, Ägomätning, Grönsta, år 1810 & LMS akt, C68-11:2, Storskifte Hellberga nr 1-4 år 1785. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 9).

L1982:6785, Gränsmärke. 1,5 m diam och 0,2-0,5 m h, av 0,3-0,6 m st stenar. Visarsten i mitten, 0,6 m h, 0,4 m br (Ö-V) och 0,2 m tj. Något raserad åt V. Belägen i befintlig socken- och församlingsgräns. Gränsen finns utmarkerad på den äldre ekonomiska kartan RAK id, J133-10G6i58, år 1958, på den Häradseconomiska kartan RAK id J112-74-17, år 1897/1901. Finns även som ägogräns på LMM akt 04-klo-86, Ägomätning, Grönsta, år 1810 & LMS akt, C68-11:2, Storskifte Hellberga nr 1-4 år 1785. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 9).

L2022:1657, Gränsmärke. Ca 1 m diam och 0,25 m h, av ett lager 0,2-0,4 m st spräkt stenar. I mitten en visarsten, 0,3 m h, 0,2 m br som har ramlat omkull 0,15 m tj. Skogsmark. På krönet av ett berg. 65-70 möh. Ej belägen i befintlig gräns. Överensstämmer möjligen med ägogräns mellan Grönsta & Kumla LMS akt C41-14:1, år 1726. Övrig kulturhistorisk lämning (figur 9).

Obj 115, Boplatsläge. Ca 30x10 m st yta (N-S). Hylla i östsluttning omgiven av berg i söder och höjdparti med berg och morän i V. Sandig morän. Skogsmark. Ung tallskog. 60-65 möh. Möjlig fornlämning (figur 9).

Obj 120, Boplatsläge. Ca 20x10 m st yta (NV-SÖ). Flack sydsluttning i svagt sadelläge, omgiven av berg i N. Sandig moig morän. Skogsmark. Gles tallskog. 65-70 möh. Möjlig fornlämning (figur 9).

Bilaga 2. Fotodokumentation

Objekt 100 är ett boplatsläge i utredningsområdets norra del. I bakgrunden anas Heby gård. Bilden är tagen från sydöst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1633, kvarnlämning i anslutning till Ärbybäcken. Bilden är tagen från sydsydväst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1613, gränsmärke i form av ett femstenarör, delvis täkt med snö. Bilden är tagen från nordnordöst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Karaktäristisk bild för landskapet i anslutning till Kjulaåsen. Bilden är tagen från nordväst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1611, källargrund som tillhört Blackstalund. Bilden är tagen från söder. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L1985:9052, hägnad i form av en stenmur som slingrar sig fram längs Kjulaåsens västra sida öster om Hjortsberg. Bilden är tagen från västnordväst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1636, en kalkugn. Bilden är tagen från nordöst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Objekt 111 är ett fint boplatssläge beläget på den västra sluttningen av Kjulaåsen. Bilden är tagen från sydöst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Ett av flera kalkbrott inom L2022:1646. Bilden är tagen från väster. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1655, en stensättning belägen på krönet av ett mindre höjdparti. Bilden är tagen från syddöst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1656, husplatå belägen cirka 100 meter sydväst om stensättningen L2022:1655. Bilden tagen från nordväst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

L2022:1658, dammvall på båda sidor om Årbybäcken. Bilden är tagen från nordöst. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

